

Vlastný materiál

Na rokovanie vlády Slovenskej republiky sa predkladá materiál „Návrh na poskytnutie návratnej finančnej výpomoci Bratislavskému samosprávnemu kraju, Trenčianskemu samosprávnemu kraju a Košickému samosprávnemu kraju na rekonštrukciu ciest a rozvoj infraštruktúry samosprávnych krajov“.

Podľa zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov a zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov prešli cesty II. a III. triedy k 1. 1. 2004 z vlastníctva štátu do vlastníctva samosprávnych krajov. Do samosprávnej pôsobnosti samosprávnych krajov prešli kompetencie na úseku zdravotníctva, sociálnej pomoci, školstva a kultúry. Samosprávne kraje žiadajú o poskytnutie návratnej finančnej výpomoci na rekonštrukcie, opravy a údržbu ciest a majetku vo vlastníctve samosprávnych krajov.

Návratnú finančnú výpomoc je možné použiť len na výkon samosprávnej pôsobnosti vyššieho územného celku ne hospodárskeho charakteru, prípadne o sprievodné hospodárske činnosti podľa Oznámenia Komisie (EÚ) o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (2016/C 262/01).

Bratislavský samosprávny kraj

Bratislavský samosprávny kraj vykonáva správu a údržbu ciest II. a III. triedy v okresoch Malacky, Pezinok a Senec prostredníctvom spoločnosti Regionálne cesty Bratislava, a. s., na základe Zmluvy o výkone správy z roku 2009. Celková dĺžka ciest vo vlastníctve samosprávneho kraja je 517,945 km, z toho ciest II. triedy 196,594 km, III. triedy 321,351 km a 129 mostných objektov, z toho 1 most pre cyklistov v Devínskej Novej Vsi.

Z celkovej dĺžky ciest II. triedy je 21,95 % v stave nevyhovujúcom a 4,06 % v stave havarijnom. Z celkovej dĺžky vozoviek ciest III. triedy je 25,35 % v stave nevyhovujúcom a 23,03 % v stave havarijnom. Z 21 mostných objektov 17 % vykazuje 6. stupeň opotrebenia, t. j. stav veľmi zlý a 24 mostných objektov je zaradený do 5. stupňa opotrebenia, t. j. zlý, čo je 19 % z celkového počtu.

Nárast výstavby v okolí Bratislavy a s tým súvisiaca preťaženosť existujúcej cestnej siete spôsobili poškodenie ciest, ktoré sú v nevyhovujúcom až havarijnom stave. Nadmerné zaťaženie bolo v roku 2019 hlavne na cestách II. a III. triedy v okrese Senec v súvislosti s výstavbou diaľnice D4 a rýchlostnej cesty R7 – obchádzkové trasy počas výstavby, výjazdy z ťažobní štrkopiesku a ťažká technika prechádzajúca po regionálnych cestách.

V súčasnosti na opravu a rekonštrukciu najkritickejších úsekov ciest treba približne 31 mil. eur, na opravy mostných objektov 13 mil. eur a priepustov 0,3 mil. eur, čo spolu predstavuje sumu 53,2 mil. eur vrátane DPH.

Vzhľadom na rozsiahlu výstavbu a výrazný nárast obyvateľov v obciach v blízkosti Bratislavy je nevyhnutné rozšírenie existujúcej cestnej siete s dobudovaním obchvatov obcí, keďže existujúca cestná sieť svojimi parametrami nezodpovedá intenzite dopravy.

Bratislavský samosprávny kraj do roku 2013 nemohol čerpať prostriedky z fondov Európskej únie. Rekonštrukcie a opravy financoval len z vlastných zdrojov. V programovom období 2014-2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov účelovo viazané na výstavbu nových komunikácií, prípadne rekonštrukciu komunikácií, ktoré prepájajú a odľahčujú obytné sídla, zrýchľujú dopravu s dôrazom na zlepšenie životného prostredia. V roku 2019 Bratislavský samosprávny kraj čerpal prostriedky z fondov Európskej únie na rekonštrukciu cesty Malacky-Rohožník v celkovom objeme 8,5 mil. eur.

Na údržbu a opravy ciest II. a III. triedy sú v rozpočte Bratislavského samosprávneho kraja ročne vyčlenené finančné prostriedky vo výške 7,5 mil. eur.

Bratislavský samosprávny kraj má v pláne v roku 2020 uchádzať sa o finančné zdroje z Európskej únie na vybudovanie nového cestného prepojenia križovatky Triblavina a obchvatu obce Chorvátsky Grob. Zároveň projekčne pripravuje pokračovanie obchvatov obcí Slovenský Grob, Viničné, miest Svätý Jur a Pezinok, obce Vinosady, mesta Modra až po obec Dubová, severný obchvat Malaciek, tangenciálne prepojenie obcí Bernolákovo, Ivanka pri Dunaji a Zálesie s pripojením na diaľnicu D4 a úpravou cesty II/503 v úseku D1 – Senec.

Bratislavský samosprávny kraj okrem ciest II. a III. triedy vlastní stavebné objekty v členení: 46 objektov gymnázií, 157 objektov stredných odborných škôl, 70 objektov domovov sociálnych služieb, 4 objekty polikliník a 99 iných objektov. Objekty postavené v 18. až 20. storočí boli v rámci delimitácie prevzaté v zlom technickom stave. Vzhľadom na finančné možnosti boli len opravované alebo čiastočne rekonštruované. Mnohé nespĺňajú energetické požiadavky a vnútorné rozvody sú zastarané a poruchové. Z dôvodu energetickej efektívnosti budov a na základe aktuálneho technického stavu Bratislavský samosprávny kraj musí vynaložiť približne 80 mil. eur na rekonštrukciu a opravu budov. Ide o približne 70 % budov v správe Bratislavského samosprávneho kraja.

Bratislavský samosprávny kraj každoročne realizuje predprojektovú prípravu a realizáciu investičných aktivít, ktoré sú v súlade aj so Stratégiou znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve Bratislavského samosprávneho kraja. Bratislavský samosprávny kraj chce realizovať čiastočné alebo úplné rekonštrukcie budov, ktoré sú využívané pre oblasť vzdelávania, poskytovania sociálnych a zdravotných služieb a kultúry. Na základe Katalógu adaptačných opatrení miest a obcí Bratislavského samosprávneho kraja na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy budú revitalizované parky vo vlastníctve Bratislavského samosprávneho kraja.

Napriek tomu, že Bratislavský samosprávny kraj počas posledných desať rokov investoval vlastné zdroje do ciest II. a III. triedy 54 mil. eur, do nehnuteľností 47 mil. eur a v rámci fondov Európskej únie 21 mil. eur, prevažná časť majetku Bratislavského samosprávneho kraja je stále v nevyhovujúcom až havarijnom stave. Finančné možnosti Bratislavského samosprávneho kraja nepostačujú na odstránenie havarijného a nevyhovujúceho stavu ciest II. a III. triedy a nehnuteľností, ktoré sú určené na výkon kompetencií v školskej, sociálnej, zdravotníckej a kultúrnej oblasti.

Výška a podmienky poskytnutia návratnej finančnej výpomoci

Návratná finančná výpomoc: 25 000 000 eur

Účel: opravy a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy, vrátane súvisiacej cestnej infraštruktúry, opravy majetku a investície do majetku vo vlastníctve samosprávneho kraja určeného na výkon samosprávnych pôsobností na úseku sociálnych služieb, zdravotníctva, kultúry, cestovného ruchu, vzdelávania, športu a regionálneho rozvoja

Čerpanie: dvakrát ročne do 31. 5. a 30. 11. v období rokov 2020 až 2022 na základe predloženej žiadosti najneskôr 30 dní pred poskytnutím

Splácanie: v rovnomerných ročných splátkach počas 15 rokov, prvá splátka do 30. 11. 2023

Úroková sadzba: bezúročne

Trenčiansky samosprávny kraj

Trenčiansky samosprávny kraj zriadil k 1. 1. 2004 príspevkovú organizáciu Správa ciest Trenčianskeho samosprávneho kraja na zabezpečenie správy a údržby ciest, mostov a cestného príslušenstva.

Správa ciest Trenčianskeho samosprávneho kraja má vo svojej správe 482 km ciest II. a III. triedy a 643 mostných objektov. Súčasný stavebnotechnický stav ciest II a III. triedy a mostných objektov je neuspokojivý. Z celkovej dĺžky 347 km ciest II. triedy je 25,84 km ciest v nevyhovujúcom stave a ciest v dĺžke 21,811 km v havarijnom stave. Z celkovej dĺžky ciest I 135 km III. triedy je v nevyhovujúcom stave 211,396 km a v havarijnom stave 9,865 km.

Z celkového počtu 643 mostných objektov je 56 mostných objektov (t. j. 9 %) zaradených do 6. stupňa opotrebenia, čo je veľmi zlý stavebnotechnický stav a 114 mostných objektov zaradených do 5. stupňa opotrebenia, čo je zlý stavebnotechnický stav.

V minulých rokoch Trenčiansky samosprávny kraj vypracoval Zásobník projektových zámerov, ktorý zahŕňa okrem iných oblastí aj oblasť dopravy s vymedzením nevyhovujúcich úsekov ciest II a III. triedy a ich mostných objektov. Po poslednej aktualizácii Zásobníka projektových zámerov v roku 2019, predloženej na riadnom zasadnutí Zastupiteľstva Trenčianskeho samosprávneho kraja dňa 25. 11. 2019, si rekonštrukcia nevyhovujúcich úsekov ciest II. a III. triedy a mostných objektov vyžaduje vyčlenenie sumy vo výške 156,83 mil. eur.

Trenčiansky samosprávny kraj je zriaďovateľom 80 organizácií v oblasti vzdelávania, kultúry, sociálneho zabezpečenia a zdravotníctva. Každoročne vynakladá značný objem finančných prostriedkov na odstránenie alarmujúceho stavebno-technického stavu budov, investuje do rekonštrukcie a modernizácie budov vo svojom vlastníctve. Znižovanie modernizačného dlhu si vyžaduje v rokoch 2020-2023 vynaložiť takmer 80 mil. eur.

Poskytnuté finančné prostriedky umožnia Trenčianskemu samosprávnemu kraju pokračovať v rekonštrukcii ciest II. a III. triedy v pôsobnosti samosprávneho kraja, zvýšení atraktivity cyklistickej dopravy vybudovaním siete bezpečných cyklotrás a v rozvoji cestovného ruchu.

Modernizáciou budov zároveň zabezpečí samosprávny kraj dostupnosť zdravotnej starostlivosti, skvalitní život obyvateľov prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym službám a zvýši kvalitu odborného vzdelávania a prípravu praktických zručností žiakov.

Výška a podmienky poskytnutia návratnej finančnej výpomoci

Návratná finančná výpomoc: 20 000 000 eur

Účel: opravy a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy, vrátane súvisiacej cestnej infraštruktúry, opravy majetku a investície do majetku vo vlastníctve samosprávneho kraja určeného na výkon samosprávnych pôsobností na úseku sociálnych služieb, zdravotníctva, kultúry, cestovného ruchu, vzdelávania, športu a regionálneho rozvoja

Čerpanie: dvakrát ročne do 31. 5. a 30. 11. v období rokov 2020 až 2022 na základe predloženej žiadosti najneskôr 30 dní pred poskytnutím

Splácanie: v rovnomerných ročných splátkach počas 10 rokov, prvá splátka do 30. 11. 2023

Úroková sadzba: bezúročne

Košický samosprávny kraj

Vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja je spolu 1 956,42 km ciest II. a III. triedy. Ich súčasťou je aj 660 mostov, 2 642 priepustov, odvodnení a oporných múrov. Mnohé z nich v súčasnosti dosahujú hranicu svojej životnosti. Staré konštrukcie vozoviek regionálnych ciest a ich trasovanie nevyhovuje technickým normám pre cesty II. a III. triedy, navyše mnohé trasy sú vedené cez zosuvné a záplavové územia. Nárast dopravného zaťaženia súvisí s nárastom motorizácie a s obchádzaním spoplatnených úsekov ciest I. triedy. Na území Košického samosprávneho kraja je najmenšia dĺžka rýchlostných ciest a diaľnic v rámci Slovenskej republiky. Napriek tomu sú elektronickým mýtom spoplatnené aj cesty I. triedy, ktoré nie sú súbežné so žiadnou diaľnicou, ani rýchlostnou cestou. Nákladné vozidlá v snahe vyhnúť sa mýtu často využívajú regionálne cesty, pričom dochádza k ich poškodzovaniu. V okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica nie sú žiadne cesty I. triedy. Celá dopravná záťaž je vedená po cestách II. triedy, pričom intenzita cestnej dopravy na niektorých úsekoch presahuje 15 tis. vozidiel za 24 hodín.

Modernizácia cestnej infraštruktúry patrí medzi hlavné priority Košického samosprávneho kraja. Od roku 2009 investoval Košický samosprávny kraj viac ako 20 mil. eur z vlastných zdrojov, 35 mil. eur z fondov Európskej únie a 9 mil. eur z úverových zdrojov do rekonštrukcií a modernizácie ciest II. a III. triedy. Napriek týmto investíciám je stále 94 km ciest II. triedy a 300 km ciest III. triedy v nevyhovujúcom a havarijnom stave a vyžadujú si rekonštrukciu.

Vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja je 660 mostov. Mnohé mosty boli postavené ešte v období po druhej svetovej vojne v rámci obnovy vojnou zničenej krajiny. Tieto mosty dnes dosahujú hranicu svojej životnosti. Výrazne sa zvyšuje intenzita cestnej dopravy a tiež hmotnosť vozidiel. So zhoršovaním stavebného stavu sa znižuje aj zaťažiteľnosť mostov. Približne 270 mostov na cestách vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja má už v súčasnosti

nevyhovujúcu zaťažiteľnosť, čo vážne obmedzuje dopravnú obsluhu územia kraja. V súvislosti s klimatickými zmenami sa tiež zvyšuje prietok storočnej vody Q_{100} na vodných tokoch a mnohé mosty nad riekami a potokmi nevyhovujú súčasným požiadavkám.

V šesťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia sa začali prvé pokusy využívania predpätých konštrukcií pri stavbe mostov. Medzi najznámejšie patria nosníky typu Vloššák, ktoré vykazujú systémové poruchy a je potrebná ich výmena. Nosníky typu Vloššák boli použité aj na moste M158 Strážske-Krivošťany, na ktorom došlo v októbri 2019 ku zrúteniu krajného nosníka. Košický samosprávny kraj okamžite vyčlenil z vlastného rozpočtu sumu 2,5 mil. eur na jeho komplexnú rekonštrukciu, ktorá bude ukončená do konca roka 2020.

Správa ciest Košického samosprávneho kraja sa zamerala na prehliadky, diagnostiku a rekonštrukcie mostov. Boli založené špecializované mostné čaty, ktoré zabezpečujú ich údržbu a opravy. Zároveň Košický samosprávny kraj investoval viac ako 10 mil. eur do rekonštrukcií mostov. Napriek tomu je podľa aktuálnych prehliadok až 60 mostov vo veľmi zlom až havarijnom stave. V záujme bezpečnosti cestnej premávky bola Správa ciest Košického samosprávneho kraja nútená na niektorých mostoch obmedziť cestnú premávku. Mnohé z mostov sú konštruované z predpätých nosníkov a vyžadujú si bezodkladnú komplexnú rekonštrukciu.

Regionálne cesty predstavujú vyše 70 % celkovej dĺžky cestnej siete a v čase prechodu vlastníctva zo štátu na samosprávne kraje v roku 2004 boli v zlom stave tak cestné telesá ako aj mostné objekty. Košický samosprávny kraj od roku 2004 systematicky investuje do opráv, rekonštrukcií a modernizácie regionálnych ciest všetky dostupné finančné prostriedky z viacerých zdrojov. Len v období od roku 2010 do roku 2019 investoval Košický samosprávny kraj do opráv a údržby regionálnych ciest viac ako 100 mil. eur a do rekonštrukcií ciest a mostov viac ako 72 mil. eur. Napriek tomu je v súčasnosti viac ako 394 km ciest II. a III. triedy vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja v nevyhovujúcom a havarijnom stave a 60 mostov vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja vo veľmi zlom a havarijnom stave.

Výška a podmienky poskytnutia návratnej finančnej výpomoci

Návratná finančná výpomoc: 20 000 000 eur

Účel: opravy a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy, vrátane súvisiacej cestnej infraštruktúry, opravy majetku a investície do majetku vo vlastníctve samosprávneho kraja určeného na výkon samosprávnych pôsobností na úseku sociálnych služieb, zdravotníctva, kultúry, cestovného ruchu, vzdelávania, športu a regionálneho rozvoja

Čerpanie: dvakrát ročne do 31. 5. a 30. 11. v období rokov 2020 až 2022 na základe predloženej žiadosti najneskôr 30 dní pred poskytnutím

Splácanie: v rovnomerných ročných splátkach počas 10 rokov, prvá splátka do 30. 11. 2023

Úroková sadzba: bezúročne